

Har nye grep gitt mer tilpasset opplæring for flyktninger i introduksjonsprogrammet?

Følgerevaluering av standardiserte elementer 2021–2024

Fafo-forskerne Ragna Lillevik, Rebecca Nybru Gleditsch og Rebekka Ravn Lysvik

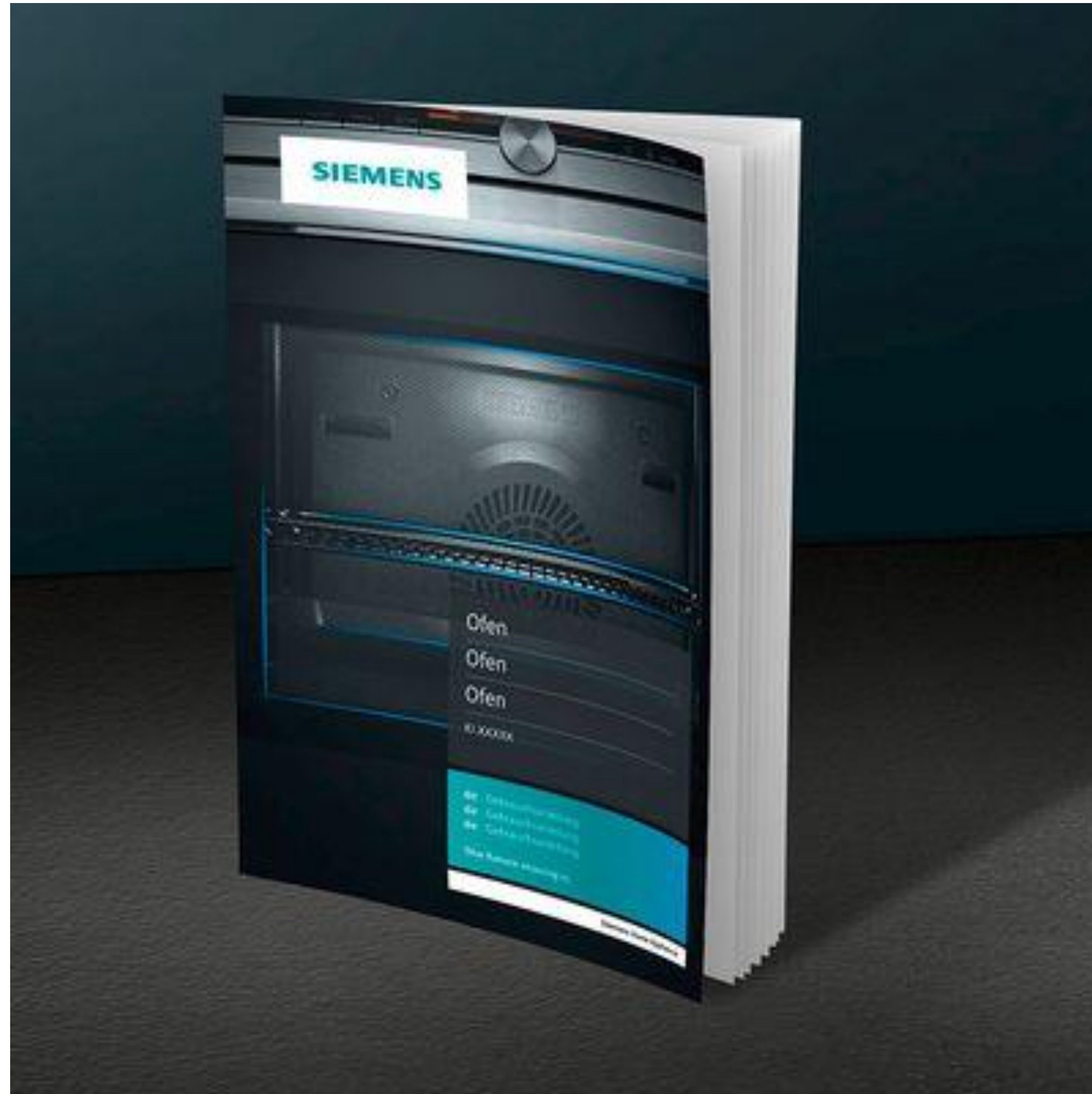
Lanseringsseminar 18. juni 2025

To spørsmål

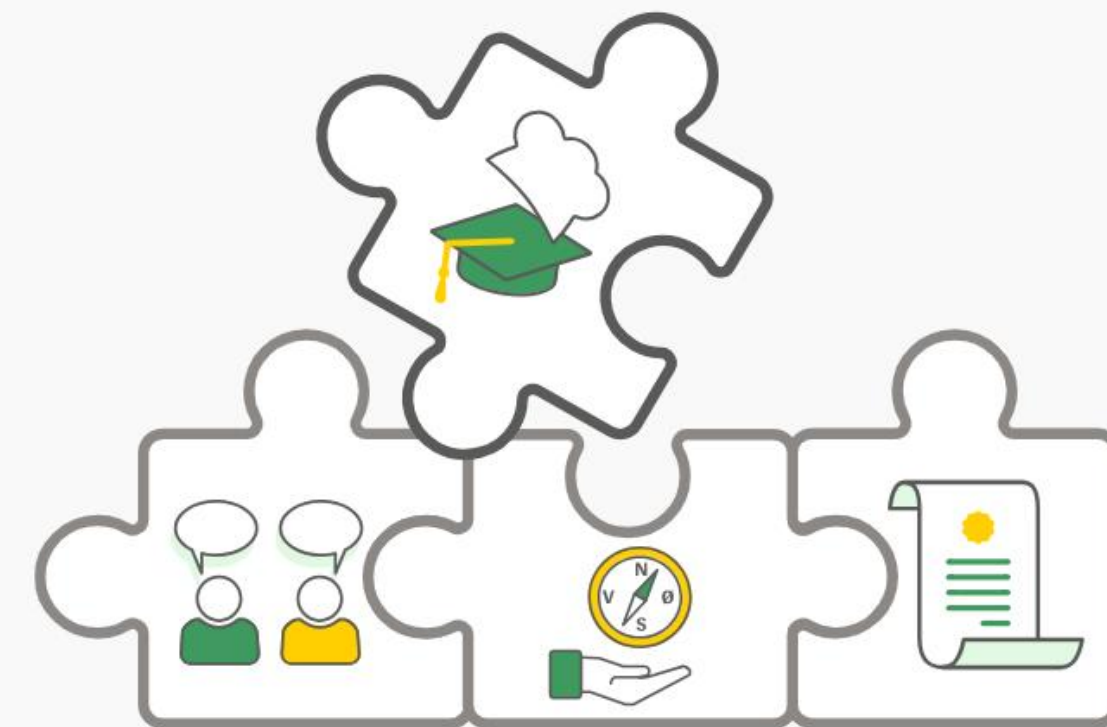
- Hvordan er introduksjonsprogram tilpasset deltakerne i dag, sammenlignet med 2021?
- Hvordan har innføringen av standardiserte elementer i 2021 bidratt til å endre introduksjonsprogrammet?

Hva er standardiserte elementer?

Fagressurs for introduksjonsprogrammet

Forberedelse til introduksjonsprogrammet

Kvalifisering i mottak, kompetansekartlegging og karriereveiledning

Innhold i introduksjonsprogrammet

Obligatorisk og individuelt tilpasset innhold

Samarbeid om introduksjonsprogrammet

Samarbeid innad i kommunen, med arbeidsgivere, Nav, Fylkeskommunen og frivilligheten

Kompetanseheving

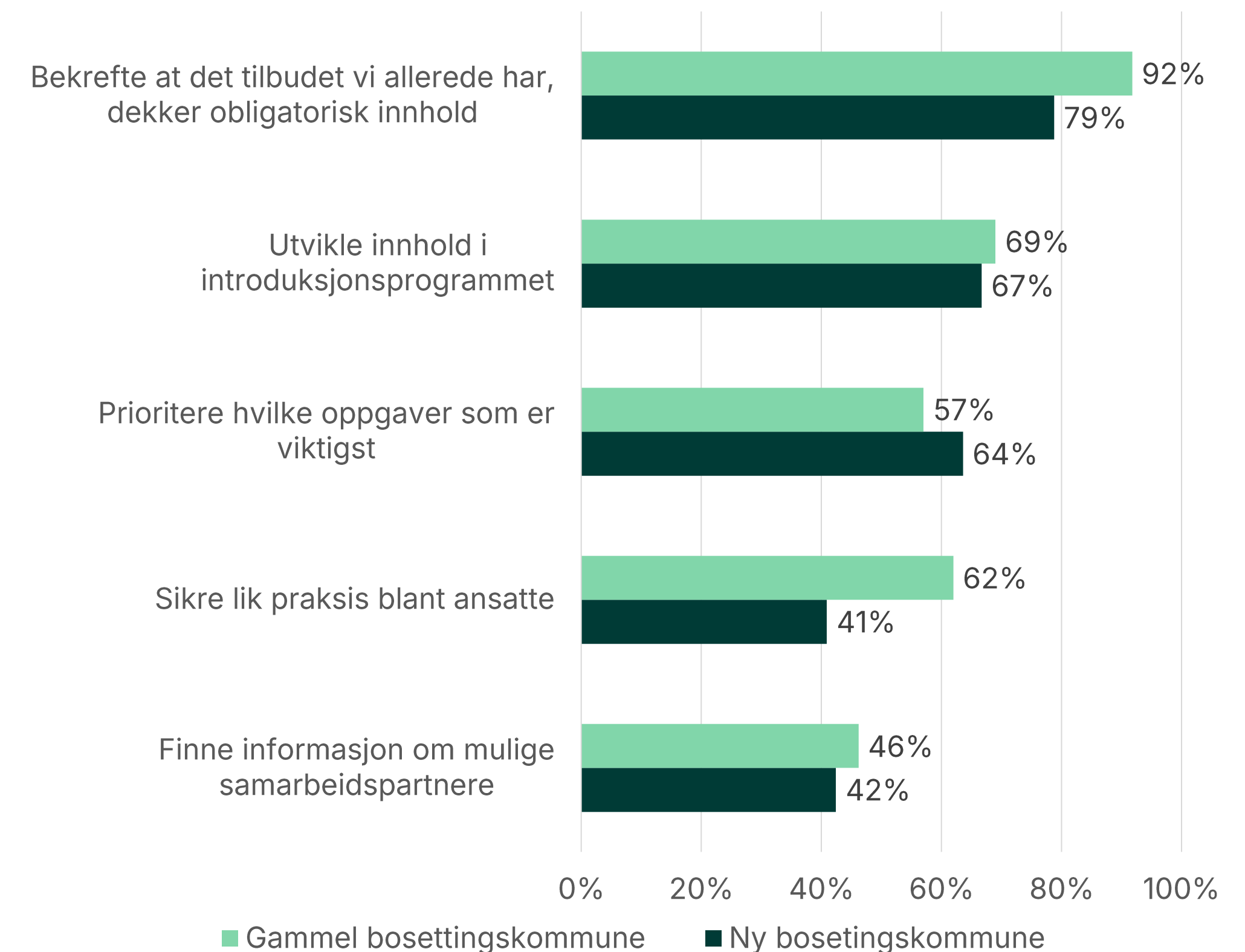
Kompetansepakker, verktøy og ressurser

Bruken av Fagressursen

- Godt kjent
- Brukes til utvikling og «sjekkliste»
- Brukes lite i daglig arbeid eller individuell tilpassing
- Brukes minst i nye bosettingskommuner

Figur 4.2: Andel ledere i introduksjonsprogram som har svart «ja» på spørsmålet «Fagressursen er nyttig for å...», fordelt på svarkategorier, og hvorvidt lederen representerer en ny eller gammel bosettingskommune. Kilde: Spørreundersøkelse blant ledere i introduksjonsprogram 2024 (N=224)

Data og metode

- Kvalitative intervjuer
 - Tiltaksutviklere, kommunalt ansatte, og flyktninger som deltar i introduksjonsprogram
- Spørreundersøkelser fra 2021, 2023, 2024
 - Ledere for introduksjonsprogram, ledere for voksenopplæringen, programrådgivere
- Registerdata fra NIR for 2015–2023 som viser deltakeres programinnhold m.m.

Hva viser surveydata om tilpassing av opplæringen?

Vridning mot majoriteten

Dagens opplæring rangeres som mest tilpasset...

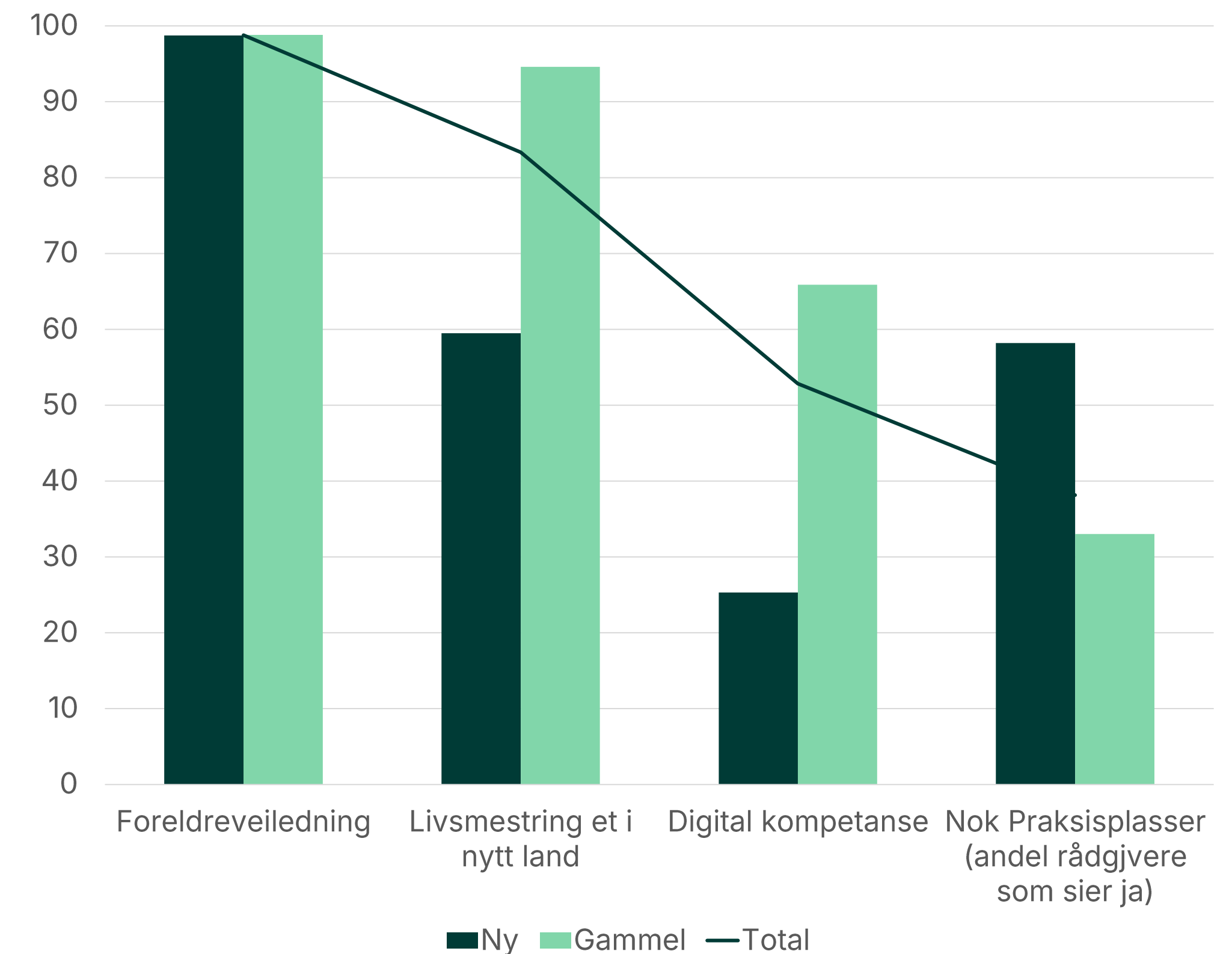
- deltakere med VGS eller høyere utdanning (over 80%)
 - Norskopplæring (90%)
 - Praksis (96%)

og mindre tilpasset...

- de med lite eller ikke-formalisert skolebakgrunn (64-72%)

Kommunale forskjeller – fortsatt store

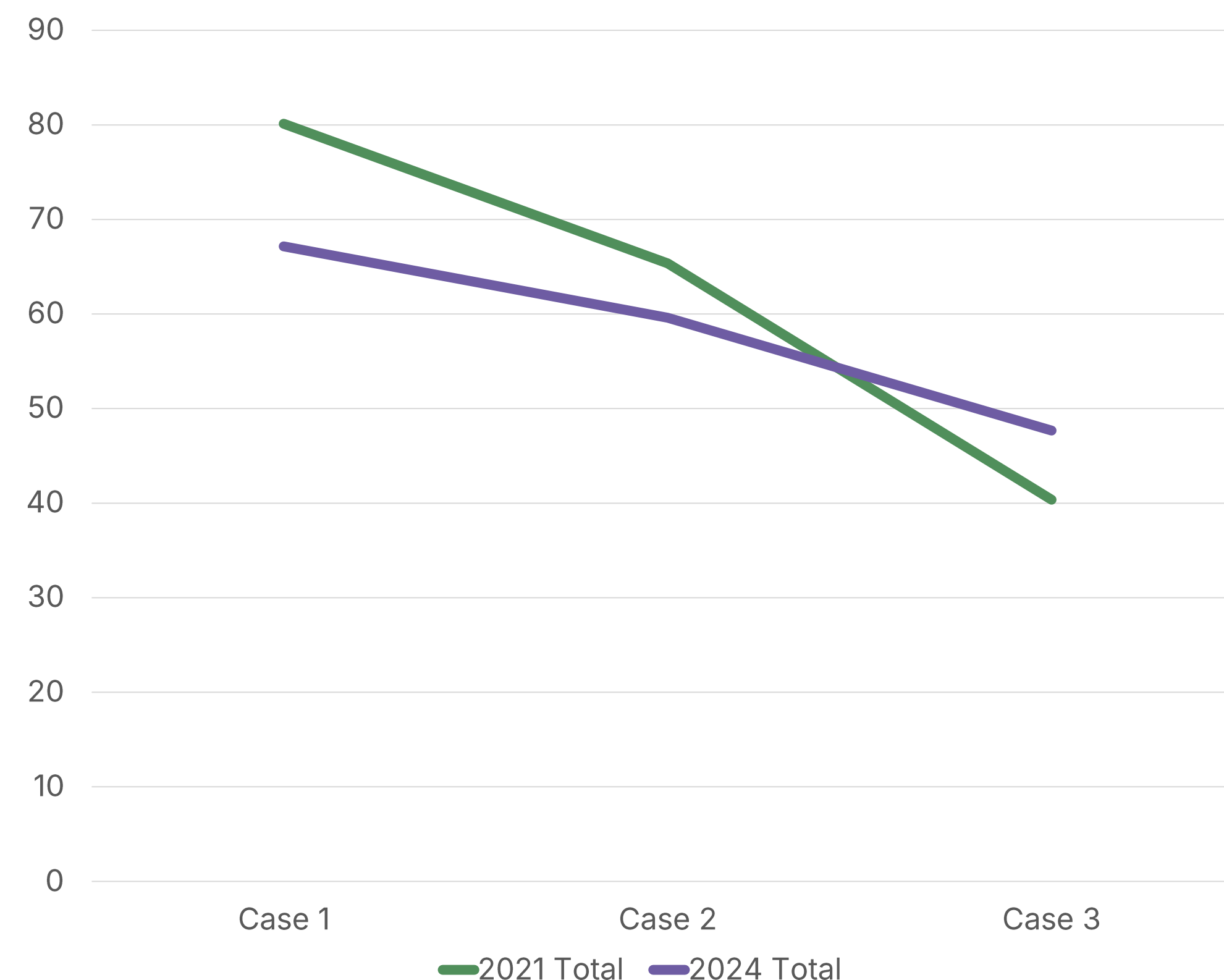
- Store kommunale variasjoner i tilbud
- Foreldreveiledning et unntak – bredt implementert i alle kommuner
- Nye og mindre sentrale bosettingskommuner gir færre og mindre tilpassede tilbud, rangerer kvaliteten lavere

Deltaker – kommune - system

1. **A er 22 år** og fra Afghanistan. Han har seks års grunnskole fra hjemlandet, er ambisiøs og ønsker å ta **høyere utdanning**.
2. **B er 30 år** og fra Somalia. Hun har gått fire år på skole i hjemlandet og har ingen arbeidserfaring. Hun ønsker seg **en jobb som helsefagarbeider eller sykepleier**.
3. **C er 32 år** og fra Irak. Hun er utdannet elektroingeniør fra hjemlandet og **vil gjerne bruke utdanningen sin i Norge**.

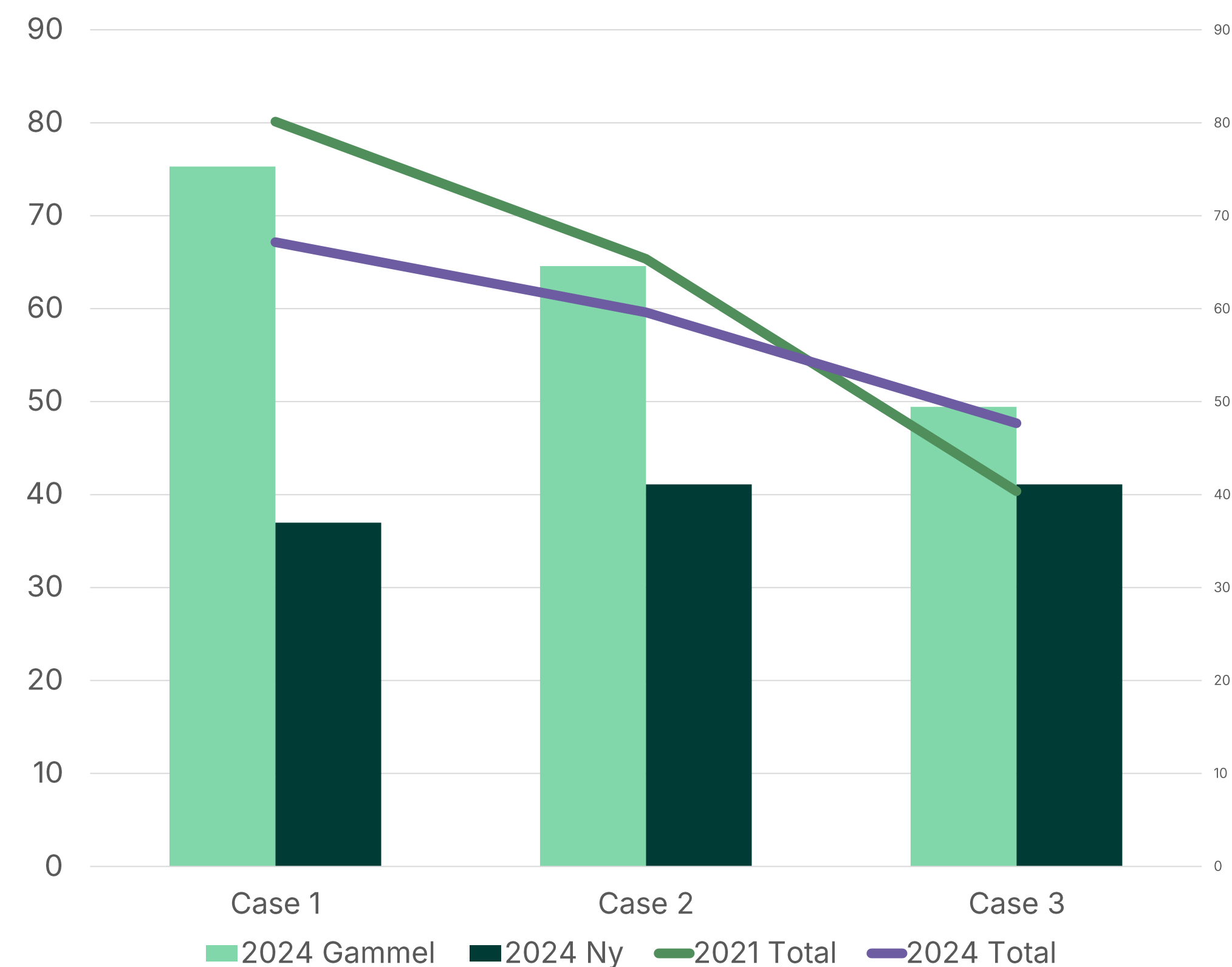
Figur 6.5 Andel rådgivere som mener at de kan tilby et tilpasset opplæringsløp til deltakerne i tre caser, fordelt etter ny eller gammel bosettingskommune. Prosent. Kilde: spørreundersøkelse blant programrådgivere (N=344 (2024), 332 (2021))

Deltaker – kommune - system

1. **A er 22 år** og fra Afghanistan. Han har seks års grunnskole fra hjemlandet, er ambisiøs og ønsker å ta **høyere utdanning**.
2. **B er 30 år** og fra Somalia. Hun har gått fire år på skole i hjemlandet og har ingen arbeidserfaring. Hun ønsker seg **en jobb som helsefagarbeider eller sykepleier**.
3. **C er 32 år** og fra Irak. Hun er utdannet elektroingeniør fra hjemlandet og **vil gjerne bruke utdanningen sin i Norge**.

Figur 6.5 Andel rådgivere som mener at de kan tilby et tilpasset opplæringsløp til deltakerne i tre caser, fordelt etter ny eller gammel bosettingskommune. Prosent. Kilde: spørreundersøkelse blant programrådgivere (N=344 (2024), 332 (2021))

Hva viser Nasjonalt Introduksjonsregister (NIR)?

Registeranalyser

- Integreringsloven:
 - Deltakere skal ha et sluttmål (arbeid eller utdanning)
 - Deltakere skal ha innhold i sitt program i tråd med sluttmål
- Analyser av deltakere som har begynt og avsluttet sitt program i 2015-2023
 - Avgrensning 1: deltakere i 3 kohorter etter oppstartsår
 - Avgrensning 2: inkluderer bare deltakere med avsluttet program innen 31.12.2023

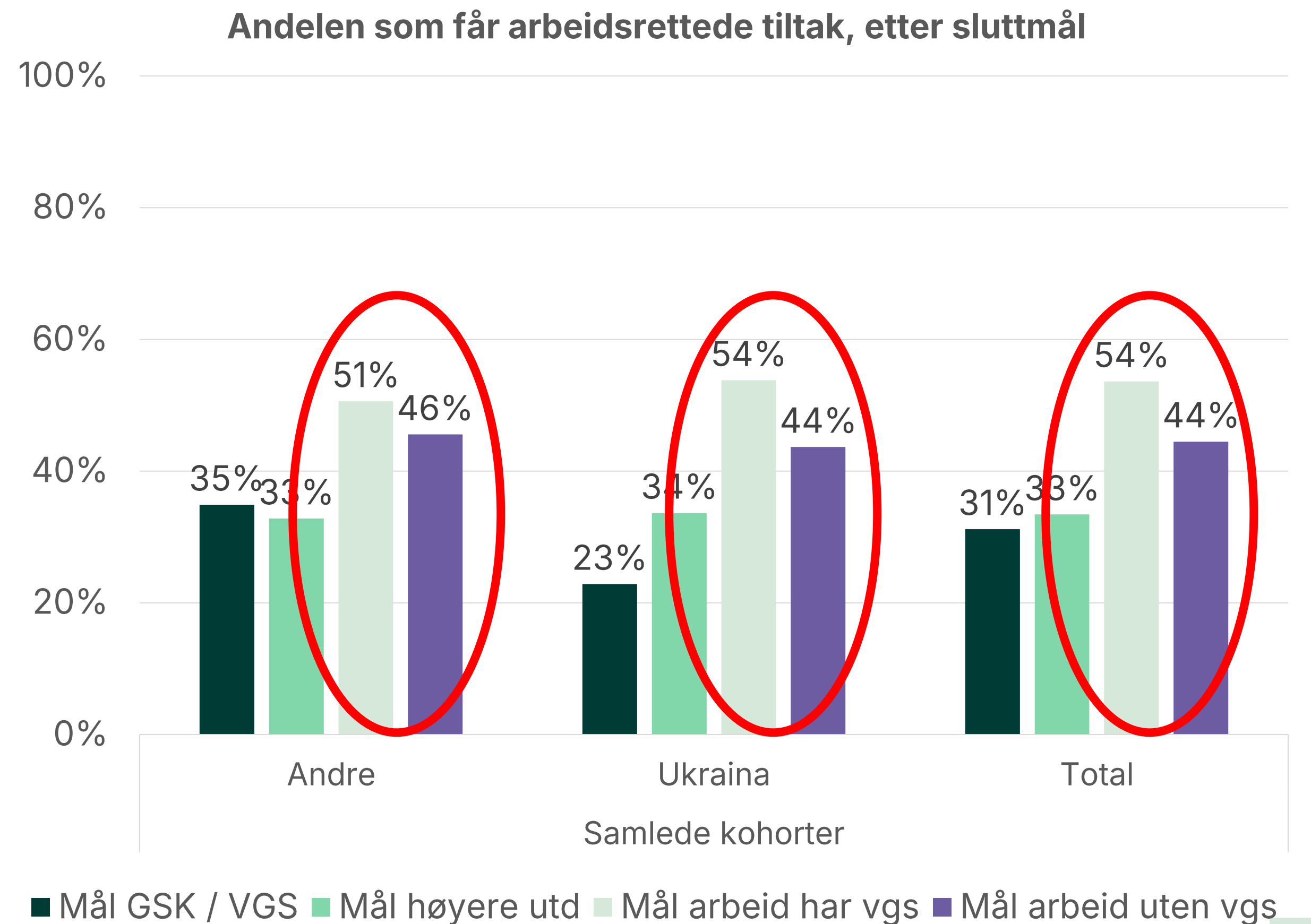
Kohort	Gjeldende lov ved programstart	Antall deltakere med avsluttet program innen 31.12.2023
2015-2017	Introduksjonsloven	25 647
2018-2020	Introduksjonsloven	8 285
2021-2023	Integreringsloven	11 958
		45 890

Hva viser analysene?

- Nesten alle deltakere får norsk og samfunnskunnskap
 - Uavhengig av kohort, alder, utdanningsnivå og landbakgrunn
- Arbeids- og utdanningsrettede tiltak gis mer selektivt og i mindre grad enn forventet etter lovendringen i 2021

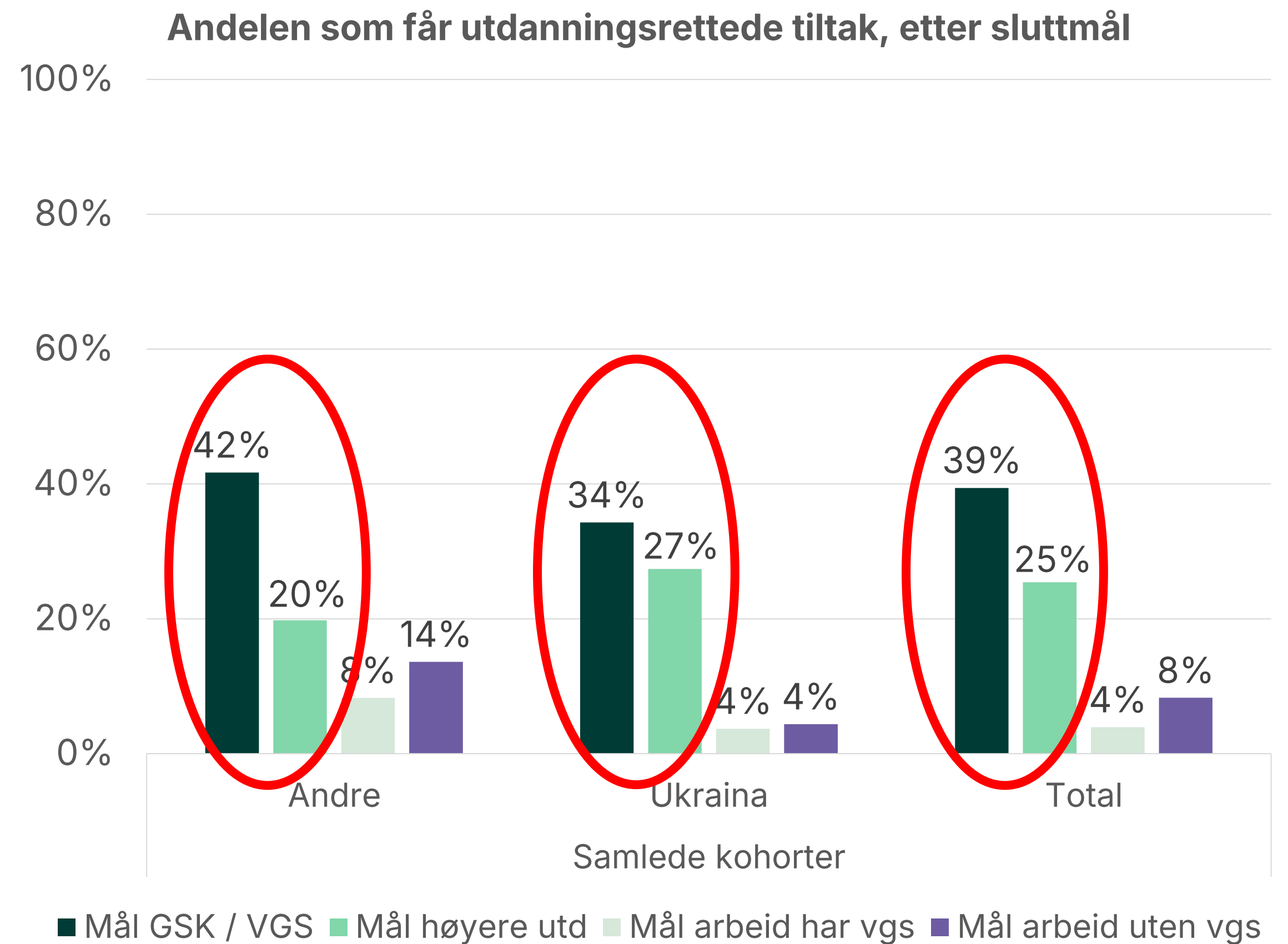
Deltakere etter lovendring med arbeid som sluttmål

- Mange får ikke arbeidsrettede tiltak
 - 50% av de med arbeid som sluttmål har ikke fått
 - Uavhengig av landbakgrunn
- Deltakere som får tiltak = større sannsynlighet for å gå ut i arbeid
 - Mulige forklaringer:
 - Arbeidsretting av programmet «virker»
 - Selekttering av arbeidsrettede tilbud:
 - Deltakere med gode forutsetninger for å komme i arbeid prioriteres

Deltakere etter lovendringen med utdanning som sluttmål

- Yngre deltakere uten høyere utdanning får oftere utdanningsrettede tiltak
- Blant deltakere etter lovendringen er utdanning et mindre vanlig sluttmål
 - Også blant 2021-kohorten
- Mulig forklaring:
 - Mange av dem som har (lengre) utdanningsrette program er selektert ut
 - Avsluttet program innen 31.12.2023

Deltakernes erfaringer

Datamateriale

- 41 deltakere i 12 ulike kommuner
- Stor variasjon
 - Alder
 - Utdanning
- Ukraina, Syria, Afghanistan, Tyrkia, Eritrea og Kongo

Usikkerhet i et hav av muligheter

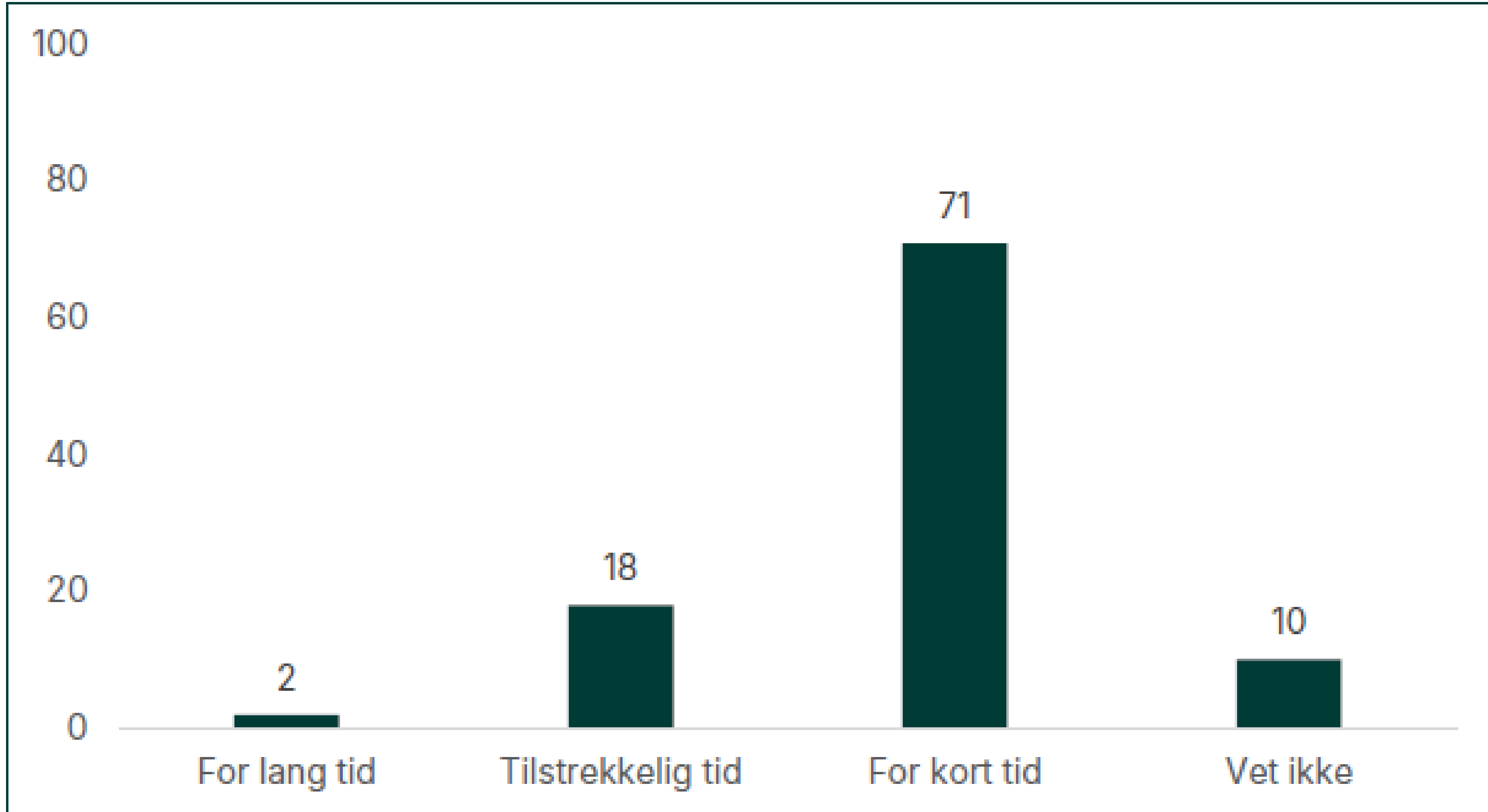
- Knyttet til praksisplass
- Knyttet til godkjenning av utdanning
- Knyttet til norskferdigheter

«For en uke siden fortalte rådgiver at attesten min ikke ble godkjent her. Jeg har vært i et ett års praksis i et firma. Jeg har ofret mye tid fra norskopplæring for å være i praksis, fordi min rådgiver sa at attesten blir godkjent. Jeg ble sjokkert da den ikke ble det. Jeg sa at jeg kan gå på grunnskole og VGO for å ta fagbrev slik at jeg kan lære mer norsk og jobbe i framtiden, men fikk beskjed «du er for gammel, du er 42 år, og det tar lang tid for at du skal klare dette». Da lurer jeg på hvilken framtid jeg har når de ikke ser på min realkompetanse og attesten jeg har med meg. Hvilken framtid har jeg her?»
(Mann, Syria)

Ulike erfaringer med tilpasset norskopplæring

- Større muligheter for tilrettelegging
- For hurtig progresjon på opplæringen
- Tiden som er satt av tilsvarende ikke tiden det tar

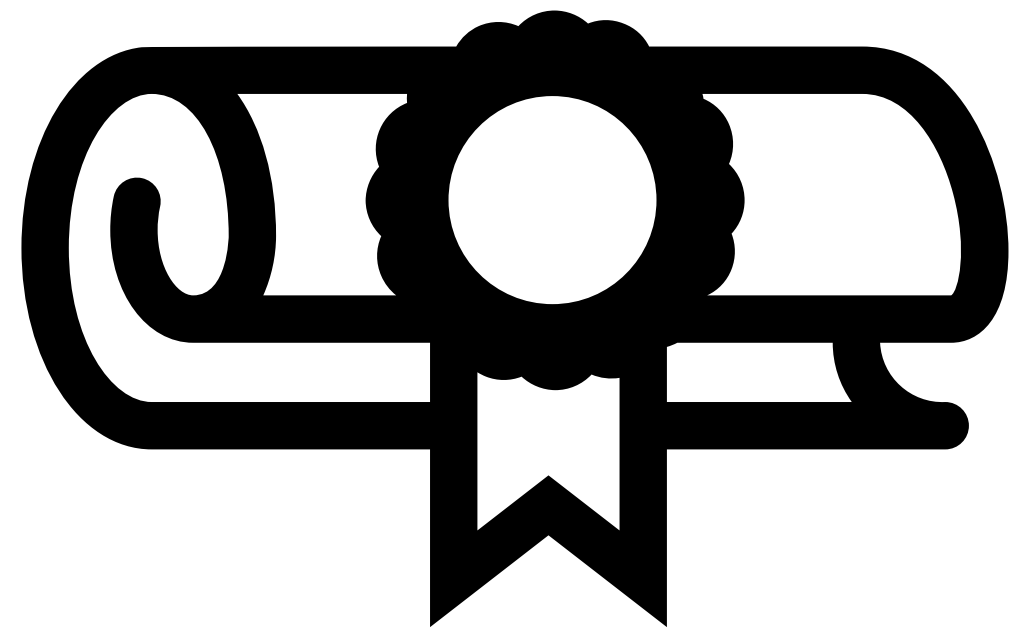
Svarfordeling på spørsmålet «Hva synes du om varigheten av norskopplæringen?» blant deltakere i introduksjonsprogram i IMDis brukerundersøkelse 2024, i prosent (N = 8 047).

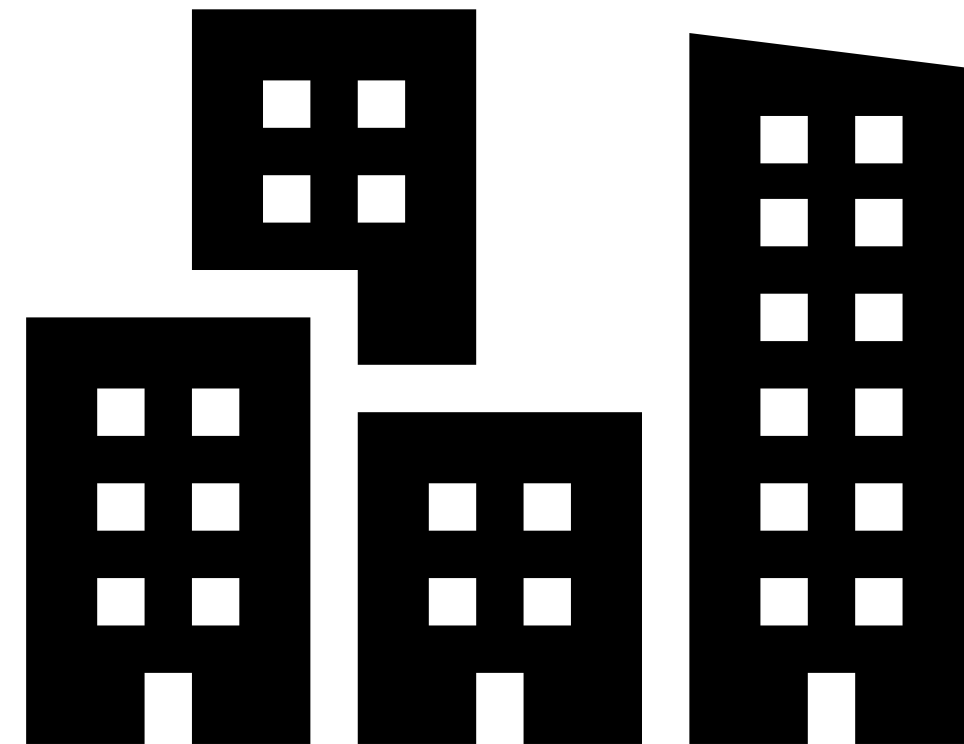
Standardiserte elementer

- Livsmestring
 - Deltakerne strever med å huske hva de har lært
 - Overlapp mellom tema som behandles i samfunnskunnskap og karriereveiledning
 - Krever høyt nivå av metaperspektiv
 - Store variasjoner i kommunene
- Foreldreveiledning
 - Deltakerne er svært fornøyd med tilbudet
 - Tydeligere opplegg: Foreldreveiledningsmetodikk og sertifiserte veiledere
 - Tydelig ramme, innhold, metode, mål.

Oppsummert – hva har vi lært?

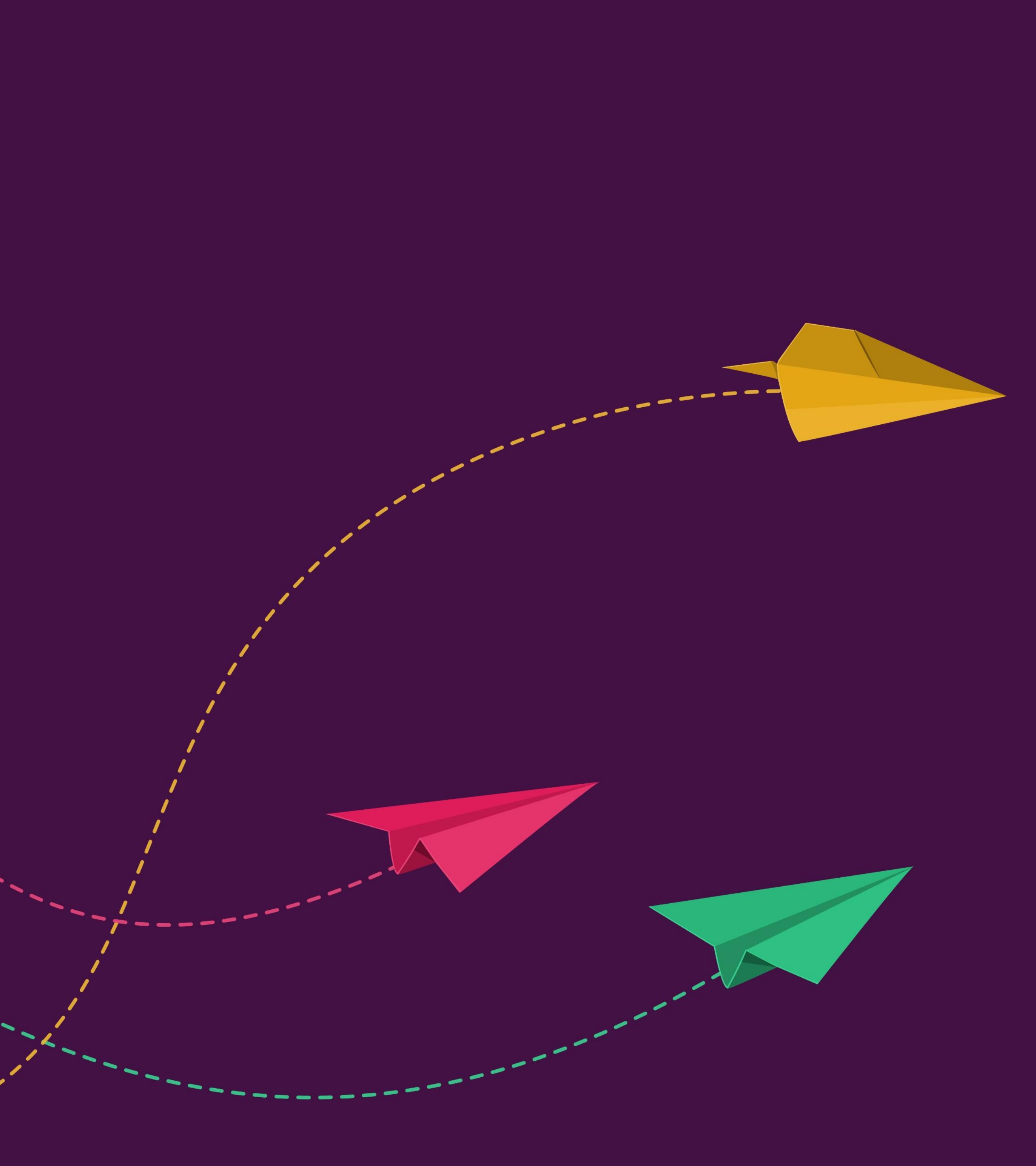
Opplæringen mer
tilpasset deltakerne?

Mindre kommunale
forskjeller?

Virker de standardiserte
elementene?

Veien videre

- Sikre deltakeres like rettigheter

Uavhengig av:

- Hvem de er
- Hvor de bosettes

